

37 *Du grant bien qui est venu au siecle par ycelles dames.*

1.37.1 „Dame, j'ay grant admiracion de ce que ouy dire vous ay, que tant de bien soit venu au siecle par cause d'entendement de femme. Et ses homes communement dient que leur savoir est comme chose de nul pris, et est un reprouchier que on dit communement, quant on raconte de quelque follie, de dire c'est sçavoir de femme. Et, a brief dire, l'oppinion et dit des hommes communement est que elles n'ont servy au monde, ne servent, fors de porter enffans et de filler.”

Responce: „Or puez tu congnoistre la grant ingratitude de ceulx qui ce dient; et ilz sont comme ceulx qui vivent des biens et ne scevent dont ilz viennent, ne graces n'en rendent a nulluy. Et ainsi tu puez veoir clairement comment Dieux, qui riens ne fait sans cause, a voulu monstrier aux hommes que il ne desprise le sexe femenin ne que le leur, quant il luy a pleu conceder qu'en cervelle de femme ait si grant entendement que non mie seulement soyent habilles a apprendre et retenir les sciences, mais trouver d'elles mesmes toutes nouvelles, voire sciences de si grant utilité et prouffit au monde que riens n'est plus necessaire. Si que tu puez veoir d'icelle Carmentis, dont orains te parlay, qui trouva les lettres latines auxquelles Dieux a esté tant favorable et tant a multipliee la science que trouva celle dame que aucques toute la gloire des lettres hebraiques et grecques, qui tant furent en grant pris, out effaciee, et que presque toute Europe, qui contient moult grant partie et espace de la terre, use de ses lettres, desquelles sont faiz et composez se comme infiniz livres et volumes de toutes facultés ou sont mis et gardés en perpetuelle memoire les faiz des hommes et les nobles et excellens glories de Dieu, les sciences et les ars. Et que on ne die

Cu privire la marea contribuție a acestor femei la binele omenirii. 37

„Doamna mea, sunt plină de admirație pentru tot ce Domnia Ta mi-ai spus, pentru că atât bine s-a revărsat asupra omenirii prin priceperea minții de femeie. Bărbații cred cel mai adesea că strădaniile femeilor de a-și spori cunoașterea sunt inutile. De fapt, când cineva spune o prostie, insulta auzită în general este că respectivul are judecată de femeie. Pe scurt, bărbații cred că femeile au fost și sunt în continuare menite doar nașterii și creșterii pruncilor și lucrului cu acul.” 1.37.1

Mi-a vorbit astfel: „Poți să-ți dai seama acum de ingratitudea fără margini a bărbaților care spun asemenea lucruri; ei sunt asemenea acelor care trăiesc pe seama bunurilor create de alții, fără să cunoască originea lor și fără să poarte recunoștință cuiva. Poți de asemenea să vezi cum Dumnezeu, care nu face nimic fără scop, a dorit să le arate că El nu disprețuiește femeile, pentru că I-a fost voia să pună atâta înțelegere și inteligență în mintea femeilor pentru a le face capabile nu doar să învețe și să memoreze cunoștințe de tot felul, ci și de a descoperi științe noi, științe care s-au dovedit a fi foarte utile și benefice pentru oameni. Poți să înțelegi asta din exemplul lui Carmentis, de care tocmai ți-am vorbit și care a inventat alfabetul latin, atât de plăcut Domnului și care a răspândit descoperirea ei în așa măsură încât a veștejit puțin și din renumele alfabetelor grecesc și ebraic, care au fost atât de prețuite înainte, astfel încât întreaga Europă (care înseamnă o bună parte a lumii) folosește acest alfabet, în care au fost scrise nenumărate cărți care au fixat în memorie pentru eternitate atâtea fapte nobile ale oamenilor, glorificările nobile și preaînalte ale lui Dumnezeu, adică științele și artele. Și să știi că nu

que ycestes choses te die par faveur, ce sont les propres parolles de Bocace, desquelles la verité est notoire et magniffeste. Si puez conclurre que les biens que celle femme a faiz sont inffinis, car par elle sont hommes, quoyque ilz ne le recognoissent, tirés hors d'ingnorence et mis en congnoissance; par elle ilz ont l'art d'envoyer les secrés de leurs pensees et entencions si loings qu'ilz veullent, de nottiffier et faire savoir partout ce qui leur plaist, et semblablement savoir les choses passes et presents et aucunes a avenir; derechief, par la science de celle femme pueent faire hommes acors et joindre amistiez a plusieurs personnes longtaines de eulx et, par responces que ilz donnent les uns aux autres, eulx entrecongnoistre sans s'entreveoir. Et, a brief parler, tout le bien qui vient de lettres ne pourroit estre racompté: car ilz descriptsent et font entendre et congnoistre Dieu, les choses celestes, le mer, la terre, toutes personnes et toutes choses. Je te demande ou fu oncques homme qui plus de bien feist?"

38 *Encore de ce meismes.*

- I.38.1 „Et pareillement, ou fu oncques homme par qui au monde plus de bien avenist qu'il a fait par celle noble royne Cerés dont je t'ay cy devant dit? Qui pourra jamais acquerir nom de plus grant louenge comme de ramener les hommes vagues et sauvaiges, habitans es bois comme bestes cruelles sans loy de justice, demourer es villes et cités et les apprendre a user de droit, et leur avoit pourchacié vitaille de meilleur pasture que glans et que pommes sauvages: c'est assavoir fourmens et blefs, pour laquelle pasture les hommes ont le corps plus bel, plus clers, les members plus fors et plus mouvables, comme ce soit viande plus confortative et plus couvenable a

spun aceste lucruri doar pentru a-ți face plăcere: ele sunt chiar cuvintele lui Boccaccio, al căror adevăr este deasupra oricărei bănuieli. Poți, așadar, să-ți dai seama că meritele acestei femei sunt fără seamăn, pentru că mulțumită ei, oamenii au fost scoși din starea de ignoranță și duși spre lumina cunoașterii, chiar dacă nu vor să recunoască acest lucru, mulțumită ei au mijlocul prin care pot să-și transmită tainele și rodul minții lor cât de departe doresc, pot să vestească și să istorisească orice doresc în orice colț al lumii, și tot așa, să cunoască trecutul, prezentul și viitorul. Mai mult, mulțumită învățaturii acestei femei pot să încheie tratate și să lege prietenii cu oameni aflați la mare depărtare și prin schimbul de mesaje pot să se cunoască fără a se fi văzut vreodată. Pe scurt, tot binele care derivă din folosirea alfabetului și, prin urmare, din cărți nu poate fi pus în cuvinte; pentru că prin cărți ni-l apropiem și Îl cunoaștem mai bine pe Dumnezeu, cunoaștem cele cealeste, marea, pământul, toți oamenii și toate lucrurile. Ce bărbat a făcut, te întreb, vreodată un lucru de mai mare folos decât acesta?”.

Despre același subiect.

38

„Și te mai întreb: care e bărbatul care a făcut mai mult bine omenirii decât această nobilă regină Ceres despre care tocmai ți-am vorbit? Cum ar fi putut cineva vreodată să-și câștige mai mare faimă decât prin a-i deprinde pe sălbatici și nomazi, care trăiau asemenea fiarelor în păduri fără să știe de domnia legii, să locuiască în cetăți, să își facă legi și să trăiască sub oblăduirea lor și să se hrănească cu grâne și cereale? Din cauza acestei hrane, oamenii au chipuri mai luminoase și trupuri mai armonioase și puternice, membre mai mlădii, pentru că această hrană le este mult mai potrivită. Și cine poate dobândi mai multă prețuire pentru a-i fi învățat pe oameni să-și

I.38.1

nature humaine; et la terre plaine de chardons, d'es-pines, et de buissons mal composees et plaine d'arbres sauvaiges avoir appris de l'embellir et nettoyer par labour, et semer de semence, laquelle par la cultivateure devint de sauvaige en franche et domestique ou prouffit comun et publique? Et aussi par celle dame nature humaine receut ce prouffit que le rude sauvaige siecle fu muez en civil cytoyen, et les angins des homes vagues et pareceux, estans es cavernes d'ignorence, mua et attray et ramena a la haultesce de contemplacion et exercita-tions couvenables. Et ordena aucuns hommes es champs pour faire les labours, par lesquelz tant de villes et de cités sont reamplies et ceulx soustenus qui font les autres oeuvres necessaires a vivre."

- I.38.2** „Ysis semblablement es courtilages: qui pourroit sommer le grant bien qu'elle procura au siecle de donner maniere d'eslever plantes d'arbres portans tant de bons fruyts et de toutes bonnes herbes tant couvenables a la nourriture de l'omme?
- I.38.3** „Minerve aussi, qui pourvey de son sçavoir nature humaine de maintes choses tant necessaires comme de vestemens de laine, qui avant ne se vestoyent fors de piaulx de bestes, osta de la paine que ilz avoyent de porter leurs choses necessaires entre bras d'un lieu en autre par leur trouver la maniere de faire chars et charrettes pour leur secours, et aux nobles et chevaliers trouver et donner l'art et usaige de faire hernois pour couvrir leur corps pour plus grant seureté en guerre, trop plus bel, plus fort et plus couvenable que devant ne l'avoyent, qui estoit seullement de cuir de bestes, Christine!"
- I.38.4** Et je dis adonc a elle:" „Ha! Dame, or apperçoy par ce que vous dittes, plus qu'oncques mais, la tres grant ingratitude et desconnoissance d'iceulx hommes quit tant mesdient des femmes: car nonobstant que il me

înfrumusețeze împrejurimile, să-și curețe pământurile năpădite înainte vreme de buruieni, ciulini, scaieți și mărăcinișuri și să le cultive astfel încât pârla să devină câmp mănăs și purtător de rod pentru binele tuturor? Mulțumită tot acestei femei, natura umană s-a bucurat de darul trecerii de la o existență aspră și sălbatică la una civilizată și aducătoare de progres. A preschimbat mințile oamenilor rătăcitori și nevrednici, ademenindu-i la sine și conducându-i din întunecimea ignoranței la înălțimea contemplării și a acțiunilor cuvenite. Reușind să-i facă pe unii dintre ei să muncească câmpul, a făcut posibilă popularea orașelor și a cetăților cu oameni care au îmbrățișat celelalte meșteșuguri necesare vieții.”

„La fel trebuie să vorbim și despre Isis și grădinărit. Cine ar putea rezuma în câteva cuvinte marele bine pe care ea l-a făcut lumii dezvoltând metoda altoirii pomilor roditori și a altor plante atât de potrivite hranei omului?” **I.38.2**

„Și Minerva a dăruit naturii umane prin știința ei atâtea lucruri necesare, precum veșmintele de lână pentru oameni, care înainte se îmbrăcau doar în pieile animalelor vâdate, și, inventând căruța și carul, i-a ajutat să transporte lucruri pe care înainte trebuiau cu mare trudă să le care cu brațul dintr-un loc în altul. Pentru nobili și cavaleri a făcut armura, pentru a le proteja trupul în războaie, armură și scuturi mult mai puternice, mai foloșitoare și mai arătoase decât cele de dinainte făcute din pielea animalelor.” **I.38.3**

I-am spus: „Acum, doamna mea, cu adevărat pricep mai bine decât înainte de ce ai vorbit despre enorma ingraturdine, ca să nu spun ignoranță, a acestor bărbați care le vorbesc de rău pe femei, pentru că mi se pare **I.38.4**